

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ ГРАД ВРАЦА

ПРОЕКТ НА

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ

МОЯТ СВЯТ

пети клас

ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДГОТОВКА

В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА СТЕПЕН

НА ОБРАЗОВАНИЕ

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебният предмет *Моят свят* е насочен към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързан със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение (Чл. 3. (2) Наредба № 13 от 21.09.2016г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование).

Учебната програма учебния предмет *Моят свят* за прогимназиален етап на основната степен на образование (допълнителна подготовка) е разработена в съответствие на изискванията към гражданското образование, определени с държавния образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование (Наредба № 13 от 21.09.2016 г. (обн., ДВ, бр. 80 от 11.10.2016 г., в сила от 11.10.2016 г.) и при спазване разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование, Наредба № 4 от 30 ноември 2015 г. на МОН за учебния план, в сила от 04.12.2015 г.

Цел на обучението по учебен предмет *Моят свят* е изграждане на автономна и активна личност, която:

- разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права;
- познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
- зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
- осъзнава и цени своята културна идентичност;
- взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
- изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
- носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора.

Учебното съдържание по учебен предмет *Моят свят* за пети клас на прогимназиален етап на основната степен на образование (допълнителна подготовка) е представено в следните обобщени теми: **Моята самооценка , Аз и другите и Демокрацията в „малкото ни общество“, Мирно решаване на конфликти, Основни човешки права, свободи и задължения, Екология и здраве – отговорност за себе си, Потребителска и финансова култура, Реакции в критични ситуации**

БРОЙ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

Клас	Седмично	Годишно
Пети	1 час	34 часа

**ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ
СВЯТ В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН**

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
<i>Междоличностни отношения</i>	• обяснява влиянието на групата, приятелите и съучениците върху личния избор и поведение; • демонстрира умения за: - отстояване на групов натиск и казване на „не“; - споделяне; - даване на обратна връзка; - влизане и поддържане на приятелски взаимоотношения; - сътрудничество; - разбиране на чувствата и преживяванията на другите
<i>Социална среда</i>	• познава различни форми на ученическо самоуправление
<i>Права на човека</i>	• познава изборителното право в България; • дефинира основните права на детето и дава примери за документи, институции и организации, които ги гарантират; • оценява различието в контекста на правата на човека
<i>Демократично гражданство</i>	• разбира съдържанието на понятието „държава“; • осъзнава ролята на медиите и глобалната мрежа в обществения живот;
<i>Идентичности и различия в обществото</i>	• познава и дава примери за етническа, религиозна и езикова принадлежност; • разбира общественото значение на различните професии и техния принос за общото благополучие; • осъзнава възможностите на образованието като фактор за личностното развитие; • разбира необходимостта от преодоляване на негативните предразсъдъци, включително и при работа в екип
<i>Власт, политика и демократични ценности</i>	• познава принципите за разделението на властите и за върховенството на закона и може да дава примери за тяхното следване и нарушаване
<i>Социална политика, справедливост и солидарност</i>	• оценява значението на равенството, сигурността и толерантността в обществения живот на страната; • разбира смисъла на социалната справедливост и значението и за осигуряването на равнопоставеност, справедливост във и между отделните общности
<i>Глобализация, плурализъм и толерантност</i>	• изброява негативни последици от демографския взрив; • разбира опазването на околната среда като стратегия за оцеляването и развитието на човечеството; • обяснява разпространението на световните болести и епидемии във връзка с икономическото развитие на отделните страни и региони

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

<i>Психично здраве и личностно развитие</i>	- описва и обяснява физическите и личностните промени, които настъпват в процеса на порастването, и промените очакванията на околните, свързани с тях; - развива и поддържа положителен образ за себе си; - разбира и приема личностните различия; - описва и анализира връзката между чувствата и поведението; - изброява и използва основните стъпки в процеса на вземане на решения; - демонстрира умения за: позитивно мислене; - справяне със стрес и негативни емоции; - самонаблюдение и самоанализ; - вземане на решения; - поставяне и реализиране на краткосрочни и дългосрочни цели; - адекватно и пълноценно използване на собствения потенциал; - правене на избори; - търсене и оценяване на информацията, свързана с различните професии и мястото им в социалния контекст; - оценяване влиянието на средата върху професионалния избор;
<i>Превенция на употребата на психоактивни вещества</i>	- описва и обяснява: свойствата и въздействията на различните психоактивни вещества – цигари, алкохол, лекарства и наркотици, и тяхното съчетаване, върху различните възрасти в краткосрочен и дългосрочен план; - осъзнава, че употребата или неупотребата на психоактивни вещества е въпрос на личен избор и отговорност;
<i>Безопасност и първа помощ</i>	- умее да различава рисково от нерисково поведение по отношение на нови дейности и отговорности, свързани с развитието и порастването; - показва знания и умения за оказване на първа помощ при шок, силно кръвотечение, задавяне, отравяне, изгаряне, счупване на крайник; - демонстрира отговорно отношение към собствената безопасност и безопасността на другите
<i>Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции</i>	- приема своята сексуалност като естествена част от живота; - описва факторите, свързани със създаването и поддържането на дом, с планирането и поддържането на семейство;
<i>Лична хигиена</i>	демонстрира умения за използване на стратегии за ефективно учене;

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

<i>Хранене</i>	- описва значението на различните храни и начина на хранене за здравето; - назовава функциите и източниците на витамини и минерали; - разграничава различните начини на хранене – вегетарианство, отделно хранене и т. н.; - усвоява и практикува основни умения за приготвяне на храна; - разбира и обяснява основните принципи на здравословното хранене (правила на хранене) – приемане и усвояване на храната, режим на хранене: честота и продължителност на отделните хранения – количествено и качествено разпределение на храната в тях, време, в което се приема храната, и последователност на предлаганите ястия; - разбира и обяснява взаимовръзката на храненето с другите ежедневни дейности и значението му за здравето;
<i>Потребление и отпадъци</i>	- описва определени последици за природата и за човека и обяснява причините за тяхното възникване; - коментира нуждата от повторно използване на материалите и разработва идеи и проекти за рециклиране;
<i>Общество и околна среда</i>	- участва в обществени кампании, свързани с екологични проблеми, и оценява ролята и значението им за общността; - разграничава ролята на институциите и на неправителствените организации, занимаващи се с опазване на околната среда;
<i>Културни идентичности</i>	- познава механизмите на функциониране на колективната памет в областите на историята, географията, литературата, изобразителното изкуство, музиката и др.; - познава разликите между национална и етническа идентичност;
<i>Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия</i>	- включва се с готовност в училищни и извънучилищни прояви, свързани с интеркултурните отношения (съвместно отбелязване на културно специфични празници, фолклорни фестивали и др.) - познава значими исторически примери за проява на толерантност между представители на различни културни общности; - умее да прави разлика между прояви на културни особености, които заслужават толерантност, от такива, които не заслужават; - развива и прилага умения за разрешаване на конфликти в мултикултурна среда;

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

<i>Интеркултурно образование и права на човека</i>	• умее да идентифицира случаи на нарушаване на човешки права; •
--	--

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ		
Обобщени теми	Нови понятия:	Компетентности като очаквани резултати
Моята самооценка	индивидуалност; самостоятелност; свобода; лична позиция; отговорност	• Дава примери и описва поведения на сътрудничество. • Разбира как поведението на един човек може да помогне или да нарани другите. • Познава основните права на човека и права на детето, както и основни организации и институции в тяхна подкрепа. • Свързва правата с отговорностите, като се отнася с отговорност и толерантност при отстояването на правата си – сътрудничество и себеотстояване. • Прави самооценка на поведението си и разбира последиците от нарушаването на правилата в отношенията. • Разпознава силните и слаби страни на човека. • Изработва техники за позитивно самовъзприемане /самочувствие/.
Аз и другите	държавна институция; традиции; пол; равнопоставеност; етнос; раса; солидарност; толерантност; взаимна помощ; сътрудничество; себеотстояване	• Има позитивно отношение към празниците в семейството като средство за съхраняване на духовната връзка между поколенията. • Разбира принципите за равнопоставеност на половете. • Разбира на базисно ниво необходимостта от държавни институции и дава примери за тяхната роля за развитието на децата.

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

		• Изгражда чувство на увереност и умения за общуване. • Изработва правила за съвместен живот в класа. • Осъзнава ролята на добрите взаимоотношения в семейството, в училището. • Планира свои отговорности в семейството, в училището
Демокрацията в „малкото ни общество“	български гражданин; отечество; граждански права; демокрация; дискриминация; конфликт; спор; агресия; казус; права; задължения; Конституция	• Познава основните права и отговорности в училището, обществото и държавата. • Разпознава дискриминацията. • Критикува дейности, водещи до нарушаване на равновесието в общността. • Дава примери за правилно поведение в опасни ситуации в дома, в училището. • Разбира причините за агресията в училище и извън него • Избира различни стилове и начини за решаване на спорове и конфликти. • Познава избрани текстове основните документи: Конституцията на РБългария и Международната харта за правата на човека и др.
Мирно решаване на конфликти.	Диалог Аргументация	• Развива умение да изслушва • Прилага умения за разрешаване на конфликти, водещи до агресия • разграничава повод и причина
Основни човешки права, свободи и задължения.	Свобода Отговорност Права Задължения	• разбира, че свободата е свързана с отговорността • дефинира основните права на детето и дава примери за документи, институции и организации, които ги гарантират; • знае своите права и задължения
Аз съм достоен гражданин	Патриотизъм	• познава механизмите на

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

на моята родина.	Гордост	функциониране на колективната памет • Познава забележителностите на родния край • Прави оценка и се аргументира
Реакции в критични ситуации	Първа помощ	• показва знания и умения за оказване на първа помощ • демонстрира отговорно отношение към собствената безопасност и безопасността на другите
Потребителска и финансова култура	Рециклиране Бюджет	• коментира нуждата от повторно използване на материалите и разработва идеи и проекти за рециклиране; • изгражда потребителска култура • отговорен е за своето здраве и това какво купува
Екология и здраве – отговорност за себе си.	Глобално затопляне Екологична катастрофа Вегетарианство Веганство Здравословно хранене	• Избира създаването на практически навици за спазване на здравословен начин на живот. • Анализира дейности за здравословен начин на живот – дневен режим, лична хигиена, сън, спорт. • Отговорен е за собственото физическо и психическо здраве, сигурност и безопасност • знае, кои са основните замърсители и до какво водят • разбира опазването на околната среда като стратегия за оцеляването и развитието на човечеството;

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания 66%.

За затвърдяване на новите знания и за обобщение 31%.

За диагностика на входно и на изходно ниво 3%.

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ НА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ В ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН

Компетентностите на учениците от прогимназиален етап, придобити в учебните часове учебния предмет *Моят свят*, се оценяват чрез различни форми на проверка.

Акцент в оценяването на постиженията на учениците се поставя на **формиращото оценяване**, което се изразява в прилагане на следните техники: *изработване на портфолио* на ученика, *поощрението* – подпомага формирането на самооценка и насочва вниманието на ученика към реални ползи от положените усилия; *работа в група* – осигурява възможност за оценка и самооценка. В хода на учебния процес доминираща е устната проверка, провеждана фронтално чрез беседа. Специфично място при проверка и оценка имат и различните разновидности на *играта*, в която неспонтанно се демонстрират постиженията на учениците.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	• Изразяване в устна и писмена форма на български език. • Изразително четене на художествен текст. • Писане на разкази и съчинения. • Разказване, водене на диалог, отговаряне на въпроси. • Описание на собствените интереси и любими занимания. • Споделяне на лични преживявания, свързани с взаимодействието във формална (учебна) и неформална (свободно време – изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др.) среда и семейството. • Събиране на информация по темата чрез интервю на роднини и близки на семейството. • Споделяне на лични преживявания, свързани с поведение в обществото. • Илюстриране с примери принадлежността си към социални групи и общности – училищен клас и училищна общност.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	• Четене на имената европейски и световни правозащитни организации.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологии</i>	• Използване, данни от таблици свързани с гражданското образование. • Откриване на отношения, връзки, зависимости, закономерности чрез решаване на логически задачи. • Извличане на информация от материални източници и от илюстративен материал.
<i>Дигитална компетентност</i>	• Използване на мултимедийни технологии за извличане, представяне и обмен на информация. • Използване на материали от интернет за допълване на данни.

**ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ
ЗА ПЕТИ КЛАС**

<i>Умения за учене</i>	• Изграждане на умения за учене в зависимост от индивидуалните възможности и предпочитания за осъзнаването на достъпни причинни връзки в обществото. • Прилагане на нови знания и умения в разнообразни ситуации. • Овладяване на умения за самоконтрол и самопроверка. • Прилагане на разнообразни стратегии за учене.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	• Включването в достъпна практико-изследователска дейност. • Участие в ролеви игри, утвърждаващи положителни модели на поведение. • Изразяване на лична позиция и адекватно приемане на чуждата гледна точка. • Прилагане на дидактически игри. • Реализиране на групов и екипна дейност. • Споделяне на идеи и резултати. • Възпитаване на толерантност към грешките на другите.
<i>Инициативност и предприемчивост</i>	• Реализиране на проект по зададена тема. • Изработване на продукт (постер, табло, диплянка, албум и др.). • Популяризиране на практическа дейност.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	• Участие в сценично представяне на литературни творби. • Участие във викторина по изучавана тема. • Илюстриране на ситуации по изучавана тема. • Изработване на албуми с рисунки по изучавана тема.
<i>Умения за подкрепа на устойчиво развитие и за здравословен начин на живот</i>	• Изработване на идейни проекти свързани с изграждане на автономна и активна личност. • Дискутиране на проблеми, свързани с: - различия и неравенство между хората; - правата и отговорностите на детето; - равнопоставеност на половете и др.

• **Образователна среда.**

Препоръчително е ползването на кабинет, оборудван с компютърна техника и интернет за търсене и обработка на информация. Част от програмата може да се изпълнява извън училището – работа по проекти, проучвания, изследователска дейност и т.н.

• **Интегративни връзки.**

Водеща роля за осъществяване на гражданското образование имат предметите от сферата на обществените и хуманитарните науки. В обучението по роден и чужди езици се осъществяват комуникативни, обществени и граждански компетентности чрез текстове, казуси и изследвания с гражданска насоченост. Чрез него учениците осмислят и собствените си интереси на граждани. Останалите учебни предмети също имат важно значение за гражданското образование чрез прилагане в процеса на обучение на неговите основни принципи (плюрализъм и толерантност, зачитане на човешкото достойнство и равните неотменими права на човека, практическа насоченост,

ПРОЕКТ НА УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ МОЯТ СВЯТ ЗА ПЕТИ КЛАС

лично отношение, аргументираност и убеденост, творческо и критическо мислене, достъпност до основните постижения на световната култура, интердисциплинарност), както и чрез използване възможностите на тяхното учебното съдържание.

- **Работа по проекти.**

Осигуряване на възможност за самостоятелно и екипно разработване на обществено значими проекти, целящи качествена промяна в социалната среда по темите на учебната програма.

Стимулиране на креативност и на умения за проучване, обработване и сравняване на информация, синтез и анализ и защита на собствена позиция.

- **Извънучилищни инициативи и дейности.**

За разширяване познавателните и практическите умения на учениците се препоръчват:

- участие в местни, регионални и национални обществени инициативи;
- развитие на умения за сътрудничество с местните власти, медии и НПО;
- участие в олимпиада по гражданско образование;
- участие в регионални, национални и международни конкурси и състезания по теми на гражданското образование: образование за демократично гражданство, права на човека, здравно образование, екология, интеркултурно образование и глобални проблеми на човечество.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.